Fragmente

- Dialog cu Proclus Montanist

Dialog cu Proclus Montanist

[*Într-o replică scrisă către Proclus, conducătorul sectei catafrigiene, el a vorbit astfel despre locurile unde au fost depuse rămășițele sacre ale apostolilor menționați:*] „Vă pot arăta trofeele victoriei apostolilor. Dacă mergeți la Vatican sau de-a lungul Drumului Ostian, veți găsi trofeele celor care au fondat această Biserică.”

(Eusebiu, CI. II. 25, 5–7)

[*Gaius, ale cărui cuvinte le-am citat deja, scrie despre el în raționamentul său:*] „Și Cerint, în revelații scrise parcă de marele apostol, pune povești false despre minuni arătate lui de îngeri; spune că după înviere va veni împărăția pământească a lui Hristos și oamenii în trup, stabilindu-se din nou în Ierusalim, vor fi robi ai dorinței și plăcerii. Un vrăjmaș al Scripturii, el, vrând să înșele oamenii, spune că mileniul va trece într-o nuntă.”

(Eusebiu, CI. III. 28, 1–2)

[*În dialogul lui Gaius, pe care l-am reamintit recent, Proclus, împotriva căruia este scris acest studiu, vorbește despre moartea lui Filip și a fiicelor sale în conformitate cu ceea ce s-a spus mai sus:*] „După el, patru profetese, fiicele lui Filip, au locuit în Hierapolis, un oraș din Asia. Acolo se află și mormântul tatălui lor.”

(Eusebiu, CI. III. 31, 4)

Împotriva ereziei lui Artemon [1]

I. [*În lucrarea unuia dintre ei împotriva ereziei lui Artemon, pe care Pavel de Samosata* [2] *încearcă să o reînvie , există o narațiune a evenimentelor pe care le-am relatat și noi. Autorii acestei erezii, care afirmă că Mântuitorul a fost pur și simplu un om, încearcă să inspire respect pentru ea referindu-se la vechimea ei; autorul nostru îi respinge arătând că a apărut destul de recent. El are multe alte*

denunțuri ale acestei minciuni blasfemice. Iată raționamentul său cuvânt cu cuvânt:]

„Se spune că în vremurile de demult toți oamenii și apostolii înșiși erau instruiți și învățați ceea ce învață ei acum; adevărul a fost păstrat până la Victor [3] , al treisprezecelea episcop al Romei; odată cu succesorul său, Zefirin [4], adevărul a început să fie denaturat. Cuvintele lor ar putea părea convingătoare dacă nu ar fi contrazise, mai întâi, de Sfânta Scriptură, apoi de scrierile unor frați, scrise chiar înainte de Victor în apărarea adevărului, împotriva păgânilor și împotriva ereziilor din acea vreme. Mă refer la Iustin, Miltiade, Tațian, Clement și mulți alții. Toți îl recunosc pe Hristos ca Dumnezeu. Cine nu cunoaște cărțile lui Irineu, Meliton și ale altora? Toți îl proclamă pe Hristos ca Dumnezeu și Om. Și câți psalmi și imnuri de la începutul creștinismului au scris frații credincioși, glorificându-l pe Hristos ca Cuvânt al lui Dumnezeu!” Și dacă opinia Bisericii a fost proclamată atâția ani, se poate crede că cei care au trăit înainte de Victor au învățat așa cum spun ei? Nu le este rușine să aducă o astfel de calomnie împotriva lui Victor? Ei știu foarte bine că Victor l-a excomunicat pe cizmarul Teodot, capul și părintele acestei învățături apostate, primul care a declarat că Hristos a fost pur și simplu un om. Dacă Victor, după ei, ar fi aderat la învățătura lor blasfemică, l-ar fi respins pe Teodot, care a inventat această erezie?

(Eusebiu, Cl. V, 28, 1–6)

II. [… *Autorul cărții menționate mai sus despre erezia menționată povestește și despre un alt incident petrecut sub Zefirin. Iată propriile sale cuvinte:*]

„Le voi reaminti multora dintre frați ce s-a întâmplat în vremea noastră. Cred că, dacă s-ar fi întâmplat așa ceva în Sodoma, poate că i-ar fi adus pe locuitorii de acolo la realitate. Era un anume duhovnic Natalie, nu unul dintre antici, ci contemporanul nostru. El a fost cumva înșelat de Asclepiodot și de schimbătorul de bani Teodot (altul, nu ereziarh). Amândoi erau ucenici ai lui Teodot cizmarul, care a fost primul excomunicat din Biserică de către episcopul de atunci Victor pentru intelectualismul său, sau mai degrabă nebunia sa. L-au convins pe Natalie să se numească episcop al ereticilor pentru un onorariu de o sută cincizeci de denari pe lună; și în timp ce era cu ereticii, Domnul îl mustra adesea cu viziuni, căci Dumnezeul cel milostiv și Domnul nostru Iisus Hristos nu voia ca cel care mărturisea despre suferințele Sale să piară excomunicat. El, însă, nu a dat atenție acestor viziuni, fiind prins în momeala supremației și a lăcomiei, care distruseseră atâția oameni; „În cele din urmă, a fost bătut de sfinții îngeri, care l-au biciuit pe toți” noapte: trezindu-se dimineața, acoperit de răni, s-a îmbrăcat în zdrențe, și-a presărat capul cu cenușă și s-a aruncat, vărsând lacrimi, la picioarele Episcopului Zefirin; s-a închinat nu numai înaintea clerului, ci și înaintea laicilor și a atins cu lacrimi Biserica milostivă a milostivului Hristos; dar,

deși a cerut, s-a rugat și i-a arătat cicatricile rănilor pe care le primise, l-au primit înapoi în Biserică cu greu.

(Eusebiu, puțin mai jos, Cl. V, 28, 7–12)

III. [*Să adăugăm la acestea și alte cuvinte ale aceluiași scriitor despre acești eretici. El spune așa:*]

„Au falsificat cu calm Sfânta Scriptură, au respins regulile credinței antice, nu L-au înțeles pe Hristos, nu au căutat sensul Scripturii și au încercat cu sârguință să găsească vreun silogism care să le confirme ateismul. Dacă cineva le atrăgea atenția asupra unei afirmații din Scriptură, căutau să vadă dacă ar fi un silogism unificator sau divizor. Abandonând Sfânta Scriptură Divină, studiază geometria: luate din pământ, vorbesc din pământ, necunoscându-L pe Cel ce a coborât din cer; iar unii studiază cu sârguință geometria lui Euclid; îi admiră pe Aristotel și Teofrast; îl cinstesc pe Galen [5] aproape ca pe Dumnezeu. Abuzând știința păgână pentru învățătura lor eretică, ei, cu dibăcia ateilor, diluează întregul adevăr al Scripturii Divine. Este necesar să spunem că nici măcar nu sunt aproape de credință? De aceea, au pus mâna fără teamă pe Sfânta Scriptură, spunând că o corectează. Oricine dorește poate afla că nu-i calomniez: să adune și să compare copiile pe care le au; va găsi multe discrepanțe: Asclepiadoții nu sunt de acord cu Teodot. Multe dintre aceste copii pot fi obținute: elevii lor copiau cu sârguință ceea ce profesorii, după spusele lor, corectau, adică stricau. Luați-i pe Ermofili - din nou în discordie cu alții. Apollonide se contrazic. Puteți compara cele timpurii cu cele rescrise ulterior - există multe discrepanțe. Câtă insolență este în această crimă, probabil că ei înșiși înțeleg. Fie nu cred că Sfânta Scriptură este cuvintele Duhului Sfânt - atunci sunt necredincioși - fie se consideră mai înțelepți decât Duhul - atunci sunt posedați de un demon. Nu pot renunța la această crimă, deoarece copiile lor sunt scrise de propria lor mână. Acesta nu este genul de scriere pe care i-au învățat catecheții lor și nu pot arăta originalul de pe care l-au copiat.

Unii au decis că nu are rost să falsifice Scripturile: pur și simplu au respins Legea și profeții și, declarând că învățătura lor nelegiuită este binecuvântată, au ajuns în abisul distrugerii.”

(Eusebiu, puțin mai jos, Cl. V, 28, 13–19)

Textul se bazează pe publicația: PG 10. A fost folosită traducerea rusă a Istoriei Bisericii de Eusebiu (Moscova, 1993).

Note

1. Autoria acestui fragment este contestată. La Eusebiu este plasat ca extras dintr-o lucrare anonimă, dar pe baza faptului că Sfântul Fotie îl numește pe Gaius autorul tratatului „Împotriva ereziei lui Artemon” (Biblioteka. 48), acest fragment este plasat printre fragmentele lui Gaius.

2. Vorbim despre mișcarea monarhienilor-dinamiști, eretici care negau Sfânta Treime și susțineau că Hristos era un om simplu creat, pe care Dumnezeu l-a înzestrat cu putere divină. La Roma, răspândirea acestei învățături a avut loc la sfârșitul secolului al II-lea și este asociată cu numele lui Teodot Tăbăcarul (sau cizmarul). Adepții săi au fost Artemon, Teodot Bancherul (sau schimbătorul de bani) și Asclepiadot. Această erezie a fost împărtășită de Pavel de Samosata, care a fost episcop al Antiohiei între anii 260–269, condamnat și detronat la Sinodul din 268.

3. Victor, Papă (189–199).

4. Zefirin, Papă (199–217).

5. Claudius Galen (cca. 129–cca. 201) a fost un renumit medic și naturalist roman.